

Аналіз ігрових дій «ліберо» у змагальній діяльності волейболісток

Мельник А. Ю.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. В роботі проведено аналіз ігрових дій гравців амплуа «ліберо» у змаганнях жіночих команд аматорської ліги м. Харкова. Обчислені відповідні показники ефективності з використанням методики, що заснована на математичній обробці статистичних даних, які одержані в ході педагогічних спостережень за грою «ліберо».

Ключові слова: методика, показник, захисні дії, коефіцієнт, оцінка.

На сучасному етапі помітною тенденцією в розвитку волейболу є підвищення ефективності гри команд у захисті. В значній мірі вирішення цієї нагальної проблеми пов'язано з внесенням FIVB змін в правила проведення змагань, які регламентують введення в склад команд гравців амплуа «ліберо», що виконують у грі виключно захисні функції.

Згідно правил змагань у функції «ліберо» входять: прийом подач і нападаючих ударів, страховка блокуючих і своїх нападаючих, другі передачі м'яча для організації атакуючих дій команди з глибини майданчика. «Ліберо» майже постійно (приблизно 85–90 % ігрового часу матчу) знаходиться в грі на задній лінії майданчику. Тому на нього випадає велике психологічне навантаження, що потребує проявляти в складних умовах такі якості, як стійкість і стабільність (Беляева, Савина, (Eds.) 2009; Ю. А. Горчанюк, Таранюк, & В. А. Горчанюк, 2015; Мельник, & Клименок, 2018; Стрельникова, Ляхова, & Крамаренко, 2015).

Аналіз науково-методичної літератури показав, що особливості ігрових дій гравців амплуа «ліберо», ще недостатньо вивчено фахівцями волейболу. Більшість авторів роблять акцент цілком на фізичній підготовці, що недостатньо для становлення гравця «ліберо» високого класу. В першу чергу це пов'язано, на наш погляд, з відсутністю відповідного визначення кількісних показників ефективності їх гри у захисті.

З практичної точки зору тренери команд потребують якомога більш детальну інформацію, яка пов'язана з результатами аналізу ефективності ігрових дій «ліберо», що дозволить оперативно використовувати їх для внесення відповідних корективи як в тренувальний процес, так і в змагальну діяльність команд.

Обчислення середнього показника ефективності ігрових дій «ліберо» проводилось в рамках підходу на основі методики, що була розвинена в роботах В. К. Лісянського та наших попередніх дослідженнях (Волков,

Лісянський, 2002; Градусов, Лісянський, & Мельник, 2011). Ця методика ґрунтується на математичній обробці відповідних статистичних даних, що були одержані нами в педагогічних спостереженнях за грою «ліберо» в змагальній діяльності. Згідно з результатами, що були отримані в роботах (Беяева, Савина, (Eds.) 2009; Волков, Лісянський, 2002; Ю. А. Горчанюк, Таранюк, & В. А. Горчанюк, 2015), для аналізу ефективності ігрових дій «ліберо» використовується п'ятибальна шкала оцінок (від 0 до 4) для кодових записів виконання цих дій. Для кожної оцінки вводиться свій коефіцієнт, який визначає умовну ймовірність виграти очко після певних дій «ліберо» у захисті (Мельник, & Клименок, 2018).

В роботі з використанням кодових записів результатів педагогічних спостережень в ході змагальної діяльності, які були виконані нами впродовж тривалого проміжку часу, проведено аналіз статистичних даних стосовно виконання ігрових дій гравцями амплуа «ліберо» обох команд, що були одержані в 48 іграх (182 партіях) чемпіонату та розіграшу Кубка з волейболу міста Харкова 2017–2018 років серед жіночих команд аматорської ліги.

Результати аналізу цих статистичних даних, які були одержані для кількості відповідних ігрових дій «ліберо» у співвідношенні до їх загальної кількості: прийом подачі становив 54 %, гра в захисті – 30 %, страховка – 16 %. Ми не враховували «догравальні» другі передачі «ліберо» для атакуючих ударів з глибини майданчика з огляду на їх незначну кількість.

На рисунку 1 приведені статистичні дані про кількість відповідних ігрових дій «ліберо» у співвідношенні до загального обсягу їх кількості, які розподілені згідно шкали оцінок.

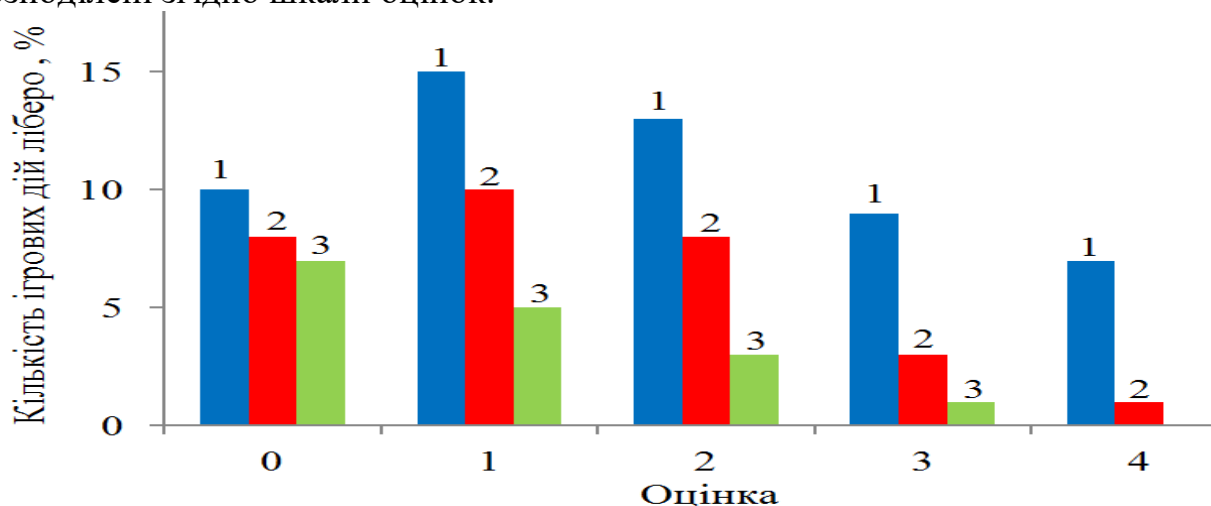


Рис. 1. Розподіл кількості ігрових дій «ліберо» різного плану (відсотки)

(1 - прийом; 2 - захист; 3 – страховка) у співвідношенні до їх загальної кількості згідно з визначеною шкалою оцінок: м'яч не прийнято – 0; доведення м'яча неточне, не вдалось організувати атаку – 1; доведення м'яча неточне, проста атака – 2; точне доведення м'яча до «зв'язувального» гравця: атака з утрудненням захисту суперника – 3, атака закінчується виграшем очка – 4.

З рисунку видно, що при виконанні всіх ігрових дій вони припускали значну кількість помилок. На нашу думку одна з причин цього пов'язана з тим, що тільки у складі декількох команд на позиції «ліберо» грали гравці цього амплуа, в той час, як в решті команд були задіяні гравці інших амплуа. Основний внесок в кількість успішних ігрових дій різного плану дають певні дії, які відповідають оцінкам 1 і 2.

Розподіл кількості виконаних «ліберо» ігрових дій по зонах ігрового майданчика має суттєві особливості, що пов'язані з його захисними функціями згідно правил змагань. Головним чином ці дії в захисті розподілені між 5 та 6 зонами. Наші дослідження показали, що при ефективному блоці своєї команди «ліберо» займає позицію у 5 зоні, де він більше приймає участь у страховці, ніж в захисті. Якщо блок організований не належним чином, «ліберо» займає місце в 6 зоні, де його основним завданням є прийом подач та атакуючих ударів супротивника.

Одержані нами статистичні дані були використані при обчисленні показників ефективності виконання ігрових дій «ліберо», що були виконані в 48 іграх. Результати обчислень цього показника доводять, що його значення доволі високе і дорівнює приблизно 37,25 %. При цьому відносні внески в даний показник ігрових дій різного плану у виконанні «ліберо» становлять наступні значення: 24 % для прийому подачі, приблизно 9,75 % та 3,5 % для захисту та страховки, відповідно.

Висновки. Після нововведення в правила проведення змагань гравця амплуа «ліберо» відбулися позитивні зміни у виконанні основних елементів гри команд таких, як прийом подач і нападаючих ударів, захист та страховка. Тому техніко-тактичне вдосконалення ігрових дій «ліберо», підвищення їх ефективності є одним із головних резервів покращення результативності змагальної діяльності волейболісток. Важливе значення для вирішення цих проблем відіграє оцінка об'єктивних показників ефективності дій «ліберо», що обчислені за допомогою методики, яка була використана в даній роботі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Беляева, А. В., Савина, Ю. М. (Eds.). (2009). *Волейбол: Учебник для вузов*. М. : Физкультура и спорт.
- Волков, Є. П., Лісянський, В. К. (2002). *Керування тренувальним і змагальним процесом волейболістів високої кваліфікації за допомогою системи педагогічних спостережень*: методичний посібник. Харків.
- Горчанюк, Ю. А., Таранюк, Ю. О., & Горчанюк, В. А. (2015). Характеристика змагальної діяльності гравця «ліберо» у волейболі. *Проблеми и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях*: сборник статей XI международной научной конференции. Белгород – Харьков – Красноярск, ХГАФК, Т. 2, 17-20.

- Градусов, В. О., Лісянський, В. К., & Мельник, А. Ю. (2011). Дослідження ефективності та якості виконання подач волейболістами високої кваліфікації у змагальній. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків, 6, 26-30.
- Мельник, А. Ю., & Клименок, Ж. В. (2018). Ефективність ігрових дій «ліберо» у змагальній діяльності волейбольних команд. *Проблеми и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях: збірник статей XIV міжнародної научної конференції*. Харків : ХГАФК, Т. 2, 38-41.
- Стрельникова, Е. Я., Ляхова, Т. П., & Крамаренко, В. (2015). Эффективность игровых действий в защите мужских и женских команд с участием игрока защитного амплуа «либеро». *Проблеми и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях: збірник статей XI міжнародної научної конференції*. Харків :162-164.

Відомості про авторів

Мельник Аліна Юріївна

кандидат наук з фізичного виховання та спорту

Харківська державна академія фізичної культури

E-mail: alina.melnik87@mail.ru

Поступила до редакції 29.12.2018